

ZAOSTŘENO NA VÝPLATNÍ OTISKY ROKU 1945

Z ÚZEMÍ ČESKOSLOVENSKA (přetisk textu)

Jak jsme již na našich stránkách informovali, blíží se významné výročí týkající se Evropy včetně naší země – 70 let od konce II. světové války v Evropě zakončené kapitulací Německa. Svět však války zbaven nebyl, válka nadále zuřila v Pacifiku až do japonské kapitulace v září 1945... Jedním z poštovně historických materiálů, které věrně zachycovaly historický vývoj byly *výplatní otisky, zejména z let 1938 – 1945*.

Letos jsme na našich stránkách otiskli již dva příspěvky popisující svědectví výplatních otisků v přelomových okamžicích tohoto období. nyní se ve třetím, zatím posledním článku se zabývám rokem 1945, kdy tyto poštovně historické materiály se staly svědky vývoje před koncem a po konci války na evropském kontinentě. Prvním článkem byl článek s názvem „Výplatní otisk na zabraném území“ (20. 2. 2015, aktualizace 1. 3. 2015) a druhým článek „Specializované obory zachycují historii (Pohled na výplatní otisky let 1938 – 1945 z celků na území Československa)“ – (zavěšeno 22. 3. 2015).

Dnešní článek přibližuje výplatní otisky jako němé svědky událostí, které se staly před 70 lety. Jako obrazové přílohy posloužily tyto materiály – ilustrační katalogy autorů Di Casola/Leiš tohoto období otištěné též na našich stránkách (svazek 6 a 7), jejich doplňky zejména od německých sběratelů a vlastní sbírka. v této souvislosti bych rád připomněl i článek slovenského sběratele a publicisty ing. Jána Marenčíka s názvem „Odtlačky výplatných strojov na Slovensku v rokoch 1939, 1945 a v roku 1993“ otištěný na stránkách 49 – 53 ve zborníku „Košice vo filatelii vydávaný KF 54-01 Košice č. 25 z roku 2014. V části článku najdeme zajímavý pohled na podobnou problematiku ze „slovenské strany“. Zájemce o hlubší poznání odkazují na Katalog výplatních otisků z území Československa 1945 – 1948 otištěný ve Filatelii 24/182 – 18/1883. Soubor se dá stáhnout na našich stránkách (velikost 28,16 MB).

Obrazová příloha k tomuto článku je více než bohatá a dosti výmluvná. Proto opustím lavinu slov a nechám promluvit ilustrace. V zájmu přehlednosti přikládám stručný popis ilustrací. Nyní bych rád upozornil jen na nejdůležitější rysy roku 1945. Obrázky lze dohledat na www.kf0015.cz. Zde je otištěn jen text.

Část A zobrazuje dvě období – celistvosti v protektorátním vzoru před dnem osvobození 8. 5. 1945 a po tomto dni. Několik nových objevů obdrženy od přítele R. Di Casoly a německých sběratelů výstřižky po tomto datu.

Část B přibližuje již studijním způsobem na 39 ústřižcích různé pohledy na lidské zásahy (či nezásahy) do vzhledu výplatního otisku v roce 1945. Nejjednodušší úpravou bylo začervnění, přerazítkování či začernění německých názvů v denním, výplatním razítku, ale i v označení oprávněných uživatelů výplatního stroje. Dalším zásahem byl složitější zásah – vysekání německých názvů zejména v denním razítku. Zajímavý je již regulérní otisk podle pravidel. Další částí, u kterého došlo k vysekání byl německý název Protektorátu, bylo výplatní razítko. U některých se vysekaly oba názvy Protektorátu – německý i český – ve spojení s německým názvem pošty v denním razítku. Někdy nebylo vysekání či poškození profesionální, ale název či nápis byly znehodnoceny ve všech částech výplatního otisku

Došlo i k zajímavostem až záhadám – ve výplatním razítku zůstalo jen poloviční název státu (Česko.....). Vyskytly se i anomálie proti dosavadním předpisům – týkalo se zejména denních razítek. Ilustrace napoví, i některé obvyklé části otisku zmizely či nebyly zpět zasazeny.

Objevily se i rarity. Zásilky vyplácely otisky s říšským či slovenským vzorem otisku. Řetězce jsou vděčným sběratelským objektem. Naprosto jedinečným případem z roku 1945 jsou čtyři otisky uživatele Hospodářské skupiny průmyslu textilního, oděvního a kožedělného z Berlínské, později Revoluční třídy.

Modré otisky povolené za Protektorátu ČM se přehouply i do prvních let po válce. Zobrazují tři modré otisky (povoleno pro zasílání novinových zásilek). Poslední otisky ukazují již československý obnovený vzor otisku s tím, že divoké období osmi let způsobilo ještě jednu zajímavost - změny vznikly nejen z důvodů politických či státoprávních, ale též z důvodů technických. objevila se nova – gotické číslice, novogotické číslice ve výplatním razítku, dvojkruhové denní razítko s můstky (dovoz z Německa), protektorátní razítka s hvězdičkami, další druhy výplatních znamének, různé velikosti názvu Československo“ (2,4mm - 4 mm atd.), různé velikosti výplatního razítka. Za zmínku stojí i různé číslice v denním razítku a různé číslice počítadla.. Zaznamenáváme i různé průměry jednokruhových denních razítek (např. průměr 22, 24, 25, 26 atd.) Zde se však dostáváme již do technických zajímavostí, které se 70. výročí konce války a s dokumentací událostí pomocí otiskne souvisí. Snad někdy příště. V poměrně krátké době existovaly na tomto sledovaném území hned několik vzorů výplatního otisku. Je třeba říci, že převážná většina obnovených otisků podle předpisů měla značnou převahu. „Opožděnců po 8. 5.“ bylo několik desítek ... Každopádně hezké kousky pro sbírku a pro exponát.

V této souvislosti je z historického hlediska důležité svědectví mechanika fy. B. Jarolímek pana Duby, které zachytil M. Bouška a L. Janů v úvodu ke Katalogu výplatních otisků „Sudet“ 1938 – 1945, str. 4 a 5 (Praha 1994, nákladem vlastním):

**„Náhrada výplatního a denního razítka po skončení války byla v některých případech jednoduchá, jak uvádí na jednom příkladu mechanik firmy B. Jarolímek pan Duba. Jeho úkolem bylo totiž vyměňovat staré štočky za nové. V podatelkách firem, kam dojížděl často, ho dobře znali a tak si dovolil u firmy PACO v Lanškrouně poradit, aby staré štočky schovali, že je jim brzy přijede namontovat zpátky. Nebylo to sice tak rychle, jak předpokládal, ale nakonec jim ty staré štočky přišrouboval dle své staré předpovědi.“
Hezký závěr, i když splněný až v roce 1945, nemyslíte?**

**Přidáno: 5. 4. 2015 pro web www.kf0015.cz
Leiš**

Autor: Ivan